Annotation

In the article the meaning of the Ukrainian language in the professional activities of a primary school teacher, the basic content of the student-trainee is given guidelines to teach Ukrainian language and reading in literaturnogo 1-4 KLAS.

УДК 130.123.4 – 057.875: [159.9+615].

Шиловцева Г. Г.

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА – ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Звернення до проблеми духовності особистості, зокрема, до духовності особистості психолога, є життєво та професійно необхідним.

В основі методологічної бази нашого дослідження лежить православно – орієнтований підхід до розуміння духовності, згідно з яким духовність – це специфічно людська форма психіки, пов'язана з відкриттям вищого сенсу особистісного буття, це вищій рівень самосвідомості особистості, її емоційно-диференційованого ставлення до явищ оточуючого світу.

Духовність є необхідною умовою індивідуального світопізнання і світовідношення у складному поєднанні з механізмом саморефлексії, тобто ставлення людини до самої себе, а також у не менш складному процесі взаємин з іншими особами та різним ставленням до них.

Саме в духовності як особливій здатності саморефлексуючого суб'єкта, що пізнає світ, проявляються повною мірою панування і свобода людського духу як мірила довіри чи недовіри до сукупного людського досвіду. Особистісно-відцентрований, самостійний, критично-осмислений, особистісно-знаковий, свідомо-чуттєвий характер переживання і ставлення особи до світу, до інших і до самої себе зумовлює формування духовності як виключно інтимної людської якості. І в цьому полягає її істотна відмінність від соціальності, яка силою об'єктивності соціальних умов все-таки створює певні обмеження для творчого опанування реальності особою.

Духовність – це вищий рівень самосвідомості людини та емоційно диференційованого ставлення до явищ оточуючого життя. Духовність включає в себе схильність до пошуків вищого сенсу життя, спрямованість інтересів на інші крім прагматичної необхідності сфери пізнання, спостережливість та терпимість у стосунках з людьми, доброту, що іде від серця та співчутливість. Духовність – поняття, яке імпліцитно вміщує в собі небайдужість до оточуючих. В наш складаний час робота психолога-практика несе на собі відбиток "душеспасіння", тому йому повинні бути притаманні ці якості. Він повинен культивувати в собі особливе почуття – благоговіння перед святинею людської душі. Шлях виховання в собі цієї вищої психічної якості полягає в збагаченні свідомості духовними смислами, в справжньому релігійному покаянні, у відновленні особистого благочестя, у спрямуванні власного життя в добру сторону.

Релігійно зріла особистість, спілкуючись з іншими людьми, ставиться до них в залежності від наявності чи відсутності у неї описаних якостей. Типовий спосіб ставлення до інших людей і відповідно до себе – одна з найважливіших характеристик особистості (Б. Братусь, В. Воєйков, С. Воробйов) [8].

Духовність людини – це вміння вийти за рамки егоїстичного прагнення вижити, захистити себе від негод. Наповнене духовним багатством життя передбачає не тільки включення в образ власного "Я" великої інформації про оточуючий світ, але й про здібність розглядати своє "Я" у контексті світостворення. При цьому людина виступає не в якості пасивної ланки, а в ролі суб'єкта діяльності. Це – особистість, яка намагається зрозуміти своє призначення в цьому світі, яка прагне наповнити своє життя повноцінним змістом та яка активно реалізує свій потенціал в ім'я якихось ідеалів, а не в егоїстичних цілях.

Згідно з цією теорією рівень готовності до духовного розвитку залежить від такої характеристики особистості як гіпотимність: "Гіпотимний варіант особистості необхідний суспільству для духовного вдосконалення, збереження моральних устоїв та культурних цінностей" [8, с. 402]. Основні складові компоненти гіпотимності – це такі особистісні риси як сензитивність, інтровертованість та тривожність.

Духовність – це "...індивідуальна вираженість у системі двох фундаментальних потреб : потреби пізнання і соціальної потреби жити і діяти для інших. Духовність – це синонім і високих почуттів, і естетично розвиненого відчуття краси і прагнення добра" [1]. Духовність є моральною здібністю особистості ототожнювати себе з усім людством.

Духовне зростання пов'язане з прагненням до пізнання, з багатством інтересів, соціальною потребою жити і діяти для інших.

Розвиваючи в собі духовність, психолог бажає не тільки засвоїти необхідне для професії, а й увійти у нові сфери знань, розвивати високі почуття і чесноти [3].

Розглядаючи духовність як особистісну цінність психолога, яка має багатокомпонентну структуру, ми виявили її подібність до структури професійної самосвідомості особистості психолога [7;12]. За даною

концепцією, у професійну самосвідомість психолога входять наступні складові: когнітивна – спрямована на самопізнання, оцінююча - що виражає емоційно- ціннісне ставлення до себе і оточуючих і корелятивна – що включає процес саморегуляції особистості.

Спираючись на запропоновану вище тріаду, ми створили трьохкомпонентну модель духовності особистості психолога, в яку входять деякі психологічні складові (див. табл.).

Схема трьохкомпонентної моделі духовності особистості психолога.

№	*Психологічні складові духовності*	*Психологічні характеристики духовності*
1	Когнітивна	Когнітивні потреби, вищі інтереси
2	Емоційна	Емпатійність, вищі почуття, звільнення від пристрастей
3	Саморегуляція	Віра у Бога, доброчинність, альтруїзм, гуманістичний або есхатологістичний тип ставлення до інших

З метою дослідження розвитку духовності психологів було здійснено ранжування психологічних складових моделей духовності (за її трьохкомпонентною структурою) студентів – психологів 3 та 5 курсів (вибірка – 72 особи). В залежності від рангової кореляції показників ідеальної та реальної моделі духовності особистості психолога, було отримано два показники : r* - 0,26 – коефіцієнт рангової кореляції духовності 3 курсу, r** - 0,47 – коефіцієнт рангової кореляції духовності 5 курсу.

Ці дані свідчать про позитивні зрушення у розвитку духовності студентів–психологів протягом навчання в університеті. Вони пов'язані як із суб'єктивними чинниками, які входять до "Я – концепції " особистості студента – самовдосконалення, самовиховання, самоактуалізація, так і з зовнішніми – соціальними факторами, зокрема: висока психолого-педагогічна майстерність викладачів, досконалий дидактичний психологічний матеріал, позитивний вплив християнської релігії, батьків , друзів тощо.

Наша модель духовності особистості психолога вимагає від нього досягнення досить важких для простої людини вершин. Але, якщо психолог буде себе духовно вдосконалювати, він зможе своїм внутрішнім світлом освітити людей, які чекають від нього психологічної допомоги. Психолог є справді духовним, якщо він підходить до людини з відкритим серцем, з відкритим розумом, з готовністю її прийняти, якою вона є, без страху за себе, без своєї вигоди, а просто дивлячись на неї як на чудовий, великий витвір мистецтва.

Використана література:

1. *Гончаренко С. У.* Духовність і зміст шкільної освіти // Директор школи, ліцею, гімназії. – № 1. – 2004.
2. *Євтух М. Б., Тхоржевська Т. Д.* Проблеми виховання молоді в світлі християнського вчення. – Вісник православної педагогіки, № 1. – К., 1999.
3. *Грановская Р. М.* Психология веры. – М., 2006.
4. *Макселон Ю.* Психологія з викладом основ психології релігії. – Львів, 1998.
5. Начала христианской психологии : учебное пособие для вузов / Б. С. Братусь, В. Л. Воейков, С. Л. Воробьев и др. – М. : Наука, 1995.
6. *Ничипоров Б. В.* Введение в христианскую психологию. – М., 1994.
7. *Пов'якель Н. І.* Професійна рефлексія психолога-практика // Практична психологія та соціальна робота. – № 6-7. – 1998.
8. *Собчик Л. Н.* Введение в психологию индивидуальности. – М., 2001.
9. *Шеховцова Л. Ф., Зенько Ю. М.* Элементы православной психологии. – СПб., 2005.
10. *Помиткін Е. О.* Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти. – К. : ІЗМН, 1996.
11. *Павлюх В. В.* Професійна ідентичність як чинник становлення компетентності практичних психологів // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 12.

Аннотация

В статье определяется понятие духовности личности с точки зрения христиански-ориентированного подхода. Предлагается модель духовности личности психолога. Описывается исследование духовного развития студентов – практических психологов и анализируются его результаты в ракурсе предложенной модели.

Annotation

The article defines the concept of spiritual personality in terms of Christian-oriented approach. Propose a model of the spiritual personality psychologist. Describes the study of the spiritual development of students - practical psychologists and analyzing the results from the perspective of the proposed model.

УДК 159. 922. 763 – 053.6

Василенко Т. Я.

АГРЕСИВНІСТЬ ПІДЛІТКІВ В ПРОЦЕСІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Агресивну поведінку не можна оцінювати як негативну. Виникаючи в критичній ситуації, вона виконує захисну функцію, іноді функцію вирішення сформованого конфлікту. Найчастіше агресивна поведінка